

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับบุคคลล้มละลายนั้น ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการที่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ของตนที่เป็นข้าราชการให้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย และบัญญัติถึงวิธีการต่างๆ ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการภายหลังที่ศาลได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการล้มละลายแล้ว มาเป็นหลักในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการล้มละลาย โดยในเบื้องต้นการที่บุคคลใดจะตกเป็นบุคคลล้มละลายนั้น ต้องปรากฏเสียก่อนว่าบุคคลนั้นมีฐานะเป็นลูกหนี้และต้องปรากฏว่ามีมูลเหตุตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเมื่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลายได้มีคำพิพากษาให้บุคคล ผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนดเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งนั้นตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาล้มละลาย ผู้เขียนจึงสรุปสภาพปัญหาได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาการฟ้องคดีล้มละลายมาเป็นโทษต่อลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการนั้น ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาตรา 9(2) บัญญัติว่า “ลูกหนี้ซึ่งเป็นคนธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท...” ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่าบทบัญญัติของกฎหมายล้มละลาย มาตราดังกล่าวมีขอบเขตการใช้บังคับกว้างเกินความจำเป็นและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ฝ่ายใด ทั้งนี้เป็นการกำหนดให้เจ้าหนี้สามารถฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าลูกหนี้จะเป็นข้าราชการ ลูกจ้าง เกษตรกร หรือผู้ใช้แรงงาน หรือเกิดจากหนี้ประเภทใด พิจารณาเพียงแต่จำนวนหนี้สินที่ฟ้องต้องกำหนดจำนวนได้แน่นอนและมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาทเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์การฟ้องคดีตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายล้มละลายโดยไม่จำกัดประเภทของหนี้สินอาจทำให้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการที่ไม่สามารถชำระหนี้ มีโอกาสถูกฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้ค่อนข้างสูง เนื่องจากสถาบันการเงินได้มีการเปิดช่องทางให้ทำนิติกรรมทั้งด้านการกู้ยืม หรือ บัตรเครดิต ซึ่งการกู้ยืมเงิน หรือการใช้บัตรเครดิต จากสถาบันการเงินมักมีวงเงินที่สูง เมื่อนำมารวมกับดอกเบี้ยผิดนัดซึ่งค้างชำระเป็นเวลานานแล้ว ทำให้มีจำนวนหนี้อยู่ใน

หลักเกณฑ์ที่สามารถฟ้องให้ล้มละลายได้ เจ้าหนี้จึงมักนำหนี้ที่บุคคลเหล่านั้นได้ก่อขึ้นเพื่อดำรงชีพ หรือสินเชื่อจากการอุปโภคบริโภค เช่น หนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อบ้านหรือซื้อรถยนต์ กู้เงินเพื่อการศึกษา หนี้ตามสัญญาค้ำประกันเงินกู้ หรือค้ำประกันเงินกู้ หรือค้ำประกันญาติพี่น้องในการทำงาน หรือตามสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ซึ่งโดยสภาพจะไม่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าใดๆ ที่จะนำมาฟ้องลูกหนี้ให้เป็นบุคคลล้มละลาย อันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม และก่อให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคมและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจด้วย อีกทั้งเจ้าหนี้อาศัยช่องว่างของกฎหมายล้มละลายฟ้องลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ เพื่อประโยชน์ในการลดหนี้เสียของเจ้าหนี้ และที่เห็นได้ชัดเจนว่ามีการใช้กฎหมายล้มละลายเพื่อข่มขู่ บีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ คือ ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ เจ้าหนี้ที่ หรือลูกจ้างในหน่วยงานของภาครัฐ เพราะเงินเดือน ค่าจ้าง บำเหน็จ บำนาญ เบี้ยหวัด หรือเงินรายได้อื่นใดในลักษณะเดียวกัน รวมทั้งเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยงานราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น ไม่อยู่ในข่ายบังคับคดีแพ่งตามมาตรา 286(2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่ในคดีล้มละลายสามารถรวบรวมเงินดังกล่าวไว้ในกองทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ได้ทั้งสิ้น ตามมาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ดังนั้น เจ้าหนี้จึงอาศัยเหตุดังกล่าวมาฟ้องลูกหนี้ซึ่งเป็นข้าราชการ เจ้าหนี้ที่ หรือลูกจ้างในหน่วยงานราชการ รวมทั้งผู้ใช้แรงงาน ลูกจ้างในภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ ให้กลายเป็นบุคคลล้มละลาย

ปัญหาการจำกัดสิทธิของบุคคลล้มละลายในการประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ โดยการจะพิจารณาว่าบุคคลล้มละลายจะประกอบอาชีพใดหรือดำรงตำแหน่งใดได้บ้างในกฎหมายฉบับใด จะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของกฎหมายฉบับนั้นๆ เป็นกรณีๆ ไป แต่โดยความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนแล้วเห็นว่า บุคคลล้มละลายไม่ควรถูกจำกัดสิทธิในการเข้ารับราชการ เพราะการดำรงตำแหน่งหน้าที่เป็นข้าราชการพลเรือน ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ข้าราชการครู ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ และข้าราชการฝ่ายอัยการ เพราะตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ดังกล่าวล้วนแล้วแต่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพย์สินทั้งสิ้น และการล้มละลายก็ไม่กระทบกับความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่การงานต่างๆ ดังกล่าวนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการตกเป็นบุคคลล้มละลายทำให้กระทบต่อชื่อเสียง และความไว้วางใจเป็นอย่างมาก การจะให้บุคคลล้มละลายสามารถเข้ารับราชการได้ทุกตำแหน่งอาจจะเป็นการไม่เหมาะสมได้ เพราะอาจจะกระทบต่อความไว้วางใจของประชาชนซึ่งจะมีผลให้กระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความน่าเชื่อถือของหน่วยงาน หากปรากฏว่าระดับผู้บริหารส่วนราชการตกเป็นบุคคลล้มละลาย เพราะเป็นที่ยอมรับกันในสังคมทั่วไปว่าบุคคลล้มละลายคือบุคคลที่ไม่มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพย์สินของตนเองจนถึงกับทำให้ตนเองตกอยู่ในสภาวะ

การมีหนี้สินล้นพ้นตัวจนถูกศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย การจะให้บุคคลดังกล่าวมาเป็นผู้บริหาร จึงอาจจะขัดกับความรู้สึกรักของประชาชนทั่วไป และไม่เป็นที่ยอมรับ ประกอบกับเป็นที่ทราบกันดีว่าการรับราชการ เป็นการประกอบอาชีพอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการทำงานประจำเต็มเวลา จึงไม่ได้เอื้อต่อการให้ข้าราชการไปประกอบกิจการหรือประกอบธุรกิจอย่างอื่น ดังนั้น การที่ข้าราชการจะตกเป็นบุคคลล้มละลายจากการประกอบกิจการหรือธุรกิจและประสบโชคไม่ดียิ่งมีโอกาสนั้นเป็นไปได้น้อยมาก

ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุมัติของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ หากวางเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ให้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการสามารถขออนุมัติได้ก่อนที่จะถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด โดยอาจทำคำร้องยื่นต่อศาลขอให้เริ่มกระบวนการขออนุมัติก่อนการพิจารณาคดีล้มละลาย ซึ่งในการยื่นคำร้องลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการจะต้องแสดงข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับทรัพย์สินภาระหนี้ ความรับผิดชอบและข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหนี้เพื่อให้ศาลพิจารณาสั่งการว่าจะให้เริ่มกระบวนการหรือไม่ หากศาลมีคำสั่งรับคำร้องและมีผลให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเข้ามาร่วมในการขออนุมัติและให้ศาลกำหนดวันประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาการเสนอขออนุมัติของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ เมื่อได้ข้อตกลงการขออนุมัติจากศาลแล้วให้มีผลผูกพันผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดและให้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการรายงานการปฏิบัติตามการขออนุมัติต่อศาลตามระยะเวลาที่ศาลได้วางเงื่อนไขไว้ อย่างไรก็ตาม หากที่ประชุมเจ้าหนี้ไม่เห็นชอบการขออนุมัติของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ และมีการร้องขอให้ดำเนินคดีล้มละลายจากเจ้าหนี้ก็ให้ศาลสามารถที่จะพิจารณาคดีล้มละลายต่อไปได้เลยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะการที่ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการยื่นคำร้องขอตกลงนั้นย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนอยู่แล้วว่าลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการนั้นมีภาวะในทางการเงินเช่นไร ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ย่อมจะส่งผลดีต่อกระบวนการพิจารณาทางศาลที่จะสามารถลดภาระการพิจารณาคดีที่ค้างอยู่ เพราะประเด็นว่าลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่นั้นจะต้องตัดออกไปโดยอัตโนมัติจากการที่ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการสมัครใจยื่นคำร้องขออนุมัตินั้นเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจที่จะให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้พิจารณาเปรียบเทียบผลได้ผลเสียระหว่างผลการได้รับชำระหนี้ที่มีความแตกต่างกันระหว่างการขออนุมัติกับการที่จะได้รับชำระหนี้จากการล้มละลายที่จะต้องมีการดำเนินการอื่นๆ อีกและเพื่อเป็นช่องทางสำหรับลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการที่อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้มีโอกาสนั้นจะชำระสะสางหนี้สินไม่ให้ต้องได้รับผลกระทบจากการที่ถูกศาลพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

ผลกระทบของบุคคลล้มละลายกรณีเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนดถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ย่อมทำให้สถานภาพของบุคคลนั้นเปลี่ยนเป็นบุคคลล้มละลายตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลายจึงทำให้บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้น พ้นจากตำแหน่งตามที่กฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้าม

ไว้จะทำให้ ลูกหนี้ต้องออกจากตำแหน่งหน้าที่หรือออกจากราชการซึ่งลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบดูแลครอบครัวทำให้ขาดรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัวและจะต้องได้รับการตราหรือประณามจากสังคมว่าเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว โดยกฎหมายล้มละลายถือว่าเป็นกฎหมายเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ การที่ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการล้มละลายและถูกให้ออกจากราชการ ก็จะทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งยังหมดโอกาสที่จะกลับมาเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศหรือกรณีลูกจ้างของหน่วยงานเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจที่ถูกเลิกจ้างแรงงาน เพราะเป็นบุคคลล้มละลายกลายเป็นคนว่างงานส่งผลให้เป็นคนหนี้สินล้นพ้นตัว จนไม่อาจชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ได้ สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเป็นลูกโซ่ต่อเนื่องกันไปในระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากการประกอบอาชีพของบุคคล แหล่งที่มาของการลงทุนส่วนใหญ่มาจากการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน เมื่อสถาบันการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้ปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้แล้วหากลูกหนี้ล้มละลายและเจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPL ของสถาบันการเงินส่งผลกระทบต่อต้นทุนการปล่อยเงินกู้ของเจ้าหนี้ที่แบกรับภาระไว้ จนอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินได้ และสุดท้ายเมื่อสัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPL ของสถาบันการเงินเพิ่มสูงมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาที่รัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซงให้ความช่วยเหลือแล้วก็ส่งผลให้ลูกหนี้ดังกล่าวกลายเป็นภาระทางงบประมาณของประเทศที่รัฐบาลต้องเข้ามาแก้ไขฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศ โดยการสงวนทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดผลกระทบโดยรวมต่อสังคมอีกประการหนึ่งคือนอกจากปัญหาการเป็นบุคคลล้มละลายนี้ก่อให้เกิดภาระแก่ครอบครัวและสังคมจนอาจเกิดปัญหาทางสังคมได้ ในส่วนของรัฐบาลก็จะขาดรายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้ และยังคงแบกรับภาระของบุคคลเหล่านี้จนกว่าจะหางานทำได้หรือเมื่อพ้นสภาพการเป็นบุคคลล้มละลายแล้วจนอาจกลายเป็นผลวิฤตต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากฎหมายล้มละลาย ผู้เขียนเห็นว่า การเป็นบุคคลล้มละลายนั้น เป็นคุณสมบัติทั่วไปและเป็นลักษณะต้องห้ามของการเข้ารับราชการในทุกภาคส่วนและต้องคงคุณสมบัตินี้ตลอดเวลาที่รับราชการอยู่ ไม่ว่าผู้ล้มละลายจะเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ อันเป็นราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น อันประกอบไปด้วยข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานส่วนตำบล ข้าราชการกรุงเทพมหานคร พนักงานเมืองพัทยา อันเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้แตพนักงานราชการก็จะมีคุณสมบัติทั่วไป

และเป็นลักษณะต้องห้ามในรูปแบบเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินคดีล้มละลายเป็นไปตามเจตนารมณ์ และคุ้มครองผู้ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ผู้เขียนขอเสนอแนะทางออกของปัญหา ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาการฟ้องล้มละลายมาเป็นโทษต่อลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ

ผู้เขียนเห็นว่า ควรแก้ไขหลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายในส่วนของทุนฟ้องในการ ฟ้องตามมาตรา 9(2) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ให้เพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้จำนวน หนี้สินและทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ในการฟ้องให้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการเป็นบุคคลล้มละลาย โดยแก้ไข เป็น มาตรา 9 เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ (2) “ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและรับ ราชการเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็น โจทก์คนเดียวหรือหลายคน และมีจำนวนทรัพย์สินน้อยกว่าหนี้สินเป็น จำนวน 3 ล้านบาท” แต่ในส่วนบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้รับราชการยังคงใช้ฐานการฟ้องล้มละลายเดิม คือ 1 ล้านบาท ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองข้าราชการเพราะเป็นบุคคลที่มีฐานะเงินเดือนมั่นคง และหากเป็นไปได้ผู้เขียนเห็นว่าควรนำกฎหมายล้มละลายของประเทศออสเตรเลีย ในส่วนการให้สิทธิแก่ลูกหนี้ หรือลูกหนี้ร่วมอาจยื่นคำร้องให้ตนเองเป็นบุคคลล้มละลายได้ โดยเป็นการล้มละลายโดยการสมัครใจ ของลูกหนี้ ซึ่งกฎหมายล้มละลายของประเทศออสเตรเลียได้กำหนดจำนวนหนี้ที่ลูกหนี้มีใน ขณะที่ยื่นคำร้องขอเพื่อเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย และในการร้องขอดังกล่าวไม่จำเป็นต้องได้รับความ เห็นชอบจากเจ้าหนี้ และเจ้าหนี้ไม่มีสิทธิในการคัดค้านรวมถึงไม่ต้องมีการพิสูจน์ความมี หนี้สินล้นพ้นตัวหรือเข้าหลักเกณฑ์ของการล้มละลาย ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่ไม่สามารถ ชำระหนี้ได้ตกเป็นบุคคลล้มละลายโดยสมัครใจ เพื่อจะได้มีสิทธิพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย เร็วขึ้น ทำให้บุคคลดังกล่าวมีโอกาสประกอบอาชีพการงานใหม่ต่อไป

2) ปัญหาการจำกัดสิทธิของบุคคลล้มละลายในการประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ

บทบัญญัติที่จำกัดสิทธิบุคคลล้มละลายในการประกอบอาชีพรับราชการตามที่ปรากฏ อยู่ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 ดังนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 และกฎ ก.ต.ร. ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะ ต้องห้ามของการเป็นข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547 ควรที่จะต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญตามมาตรา 30 ต่อไป โดยให้แก้ไขข้อจำกัดสิทธิบุคคลล้มละลายจากที่กำหนดว่า “ต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย” แก้ไขเป็น “ต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลายโดยทุจริต” โดยประเทศฝรั่งเศส จะจำกัดบุคคลให้ล้มละลายได้เฉพาะบุคคลที่กระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายโดยทุจริตเท่านั้น มิใช่ลูกหนี้ทั่วไปที่จะตกเป็นบุคคลล้มละลายได้ ซึ่งเป็นข้อแตกต่างอีกอย่างหนึ่งของกฎหมาย ล้มละลายของไทย การกำหนดสถานะล้มละลายตามกฎหมายฝรั่งเศส จึงมีขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์

หลักก็เพื่อเป็นการป้องกันประโยชน์สาธารณะจากบุคคลล้มละลาย โดยกันบุคคลล้มละลายออกจากสังคม เนื่องจากการล้มละลายเกิดจากการประพฤติดันมิชอบของบุคคลล้มละลายเอง ทั้งนี้เพราะบุคคลล้มละลายโดยทุจริตเป็นผู้ที่ปฏิบัติโดยมิชอบทำให้ตนเองตกอยู่ในสภาพการเป็นบุคคลล้มละลาย จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับความไว้วางใจในการให้ปฏิบัติหน้าที่การงานในตำแหน่งต่างๆ ในภาคราชการ

สำหรับบุคคลที่ล้มละลายโดยสุจริต ผู้เขียนเห็นว่า ควรให้โอกาสปรับตัวเมื่อได้รับการปลดจากการล้มละลาย เพราะแม้เป็นบุคคลล้มละลายก็ควรที่จะมีโอกาสให้กลับตัวและรับใช้สังคม เข้ารับราชการได้เช่นกัน แต่จะต้องหลุดพ้นจากสถานการณ์เป็นบุคคลล้มละลายแล้วเท่านั้น

3) ปัญหาเกี่ยวกับการขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ

ผู้เขียนเห็นว่า รัฐควรกำหนดมาตรการในการขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการให้มีความยืดหยุ่นตามทิศทางการพัฒนากฎหมายล้มละลายในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ หรือประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยให้มีกระบวนการระงับคดีล้มละลายเบื้องต้นเป็นกระบวนการก่อนการพิจารณาคดีล้มละลาย ถึงแม้ว่าเจ้าหนี้จะได้อื่นฟ้องลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการเป็นคดีล้มละลายแล้วก็ตาม รัฐควรเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการสามารถที่จะขอทำความตกลงกับบรรดาเจ้าหนี้ได้อีกโดยไม่ต้องรอให้ศาลพิทักษ์ทรัพย์ก่อน โดยคำนึงถึงความสุจริตของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการที่ไม่สามารถชำระหนี้ โดยการจัดตั้งกลไกระงับข้อพิพาทโดยการประนอมหนี้ก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

ทั้งนี้ เพื่อให้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการที่สุจริตมีโอกาสเสาะแสวงหาหนี้สินของตนในเบื้องต้นอย่างเป็นทางการและมีสภาพบังคับเป็นกิจจะลักษณะ อีกทั้งเพื่อให้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการมีโอกาสแก้ไขปัญหามีทางเลือกไม่ต้องตกอยู่ในสภาวะบุคคลล้มละลาย ซึ่งหากไม่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหนี้จากที่ประชุมเจ้าหนี้ ก็สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายต่อไปได้ นอกจากนี้ควรกำหนดแผนฟื้นฟูฐานะทางการเงินให้แก่ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ เช่น เจ้าหนี้ต้องผ่อนผันในการชำระหนี้ หรือยอมลดหนี้ให้ตามที่มีการไถ่เกลี้ยของที่ประชุมเจ้าหนี้หรือศาลแล้วแต่กรณี

4) ปัญหาผลกระทบของบุคคลล้มละลายกรณีเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่ง

ผู้เขียนเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 9(1) แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จากเดิมว่า “ลูกหนี้มีหนี้สินส่วนตัว” เป็น “ลูกหนี้ขาดสภาพคล่อง” เหมือนกับประเทศอังกฤษ โดยคำว่า “ลูกหนี้ขาดสภาพคล่อง” หมายความว่า ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ โดยอาจถึงขนาดมีหนี้สินส่วนตัวหรือไม่ก็ได้ โดยเพียงพิจารณาจากฐานการเงินที่ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการจะได้รับในอนาคต ดังนั้นแม้ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน แต่หากพิจารณาเงินที่จะได้เนื่องจากการเป็นข้าราชการในอนาคตยังคงมีอยู่มาก จึงไม่อาจฟ้องลูกหนี้ที่เป็น

ข้าราชการให้ล้มละลายได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาในการฟ้องร้องและการพิสูจน์การที่ลูกหนี้มีหนี้สิน
 ล้นพันตัวในคดีล้มละลายให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของ
 ระบบกฎหมายล้มละลายที่เป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหาค่าหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ของลูกหนี้เป็นสำคัญ

5) ควรปรับปรุงแก้ไขการกำหนดข้อสันนิษฐานในมาตรา 8 ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์
 ปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อให้ชัดเจนเกี่ยวกับการกำหนดข้อสันนิษฐาน อีกทั้งควรวางเงื่อนไขกำหนดข้อห้าม
 ยึดหรืออายัดเงินบำนาญหรือเงินบำนาญของลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิ
 ลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการให้สมกับประโยชน์ที่ได้ทำงานรับใช้ชาติบ้านเมืองมา

จากข้อเสนอแนะทั้งหลายดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า มาตรการที่เสนอแนะไปนั้น
 เป็นอีกหนทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาค่าหนี้ที่เป็นข้าราชการให้ล้มละลายได้ โดย
 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เป็นกฎหมายพิเศษที่จะเป็นการล้างหนี้ให้กับลูกหนี้ เพื่อจะได้
 กลับมาเริ่มต้นทำธุรกิจใหม่ได้ แต่มาตรการดังกล่าวกลับเป็นโทษต่อลูกหนี้ที่เป็นข้าราชการ
 หลายประการ โดยทำให้เสียสิทธิในการเข้ารับราชการ หรือต้องออกจากระบบราชการ อีกทั้งทำให้
 เสียสิทธิในการรับเงินบำนาญ หรือ เงินบำนาญเต็มจำนวน ดังนั้น หากมีการปรับปรุงกฎหมาย
 ล้มละลายหรือระเบียบกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน ผู้เขียนเชื่อว่าย่อมส่งผลดีต่อเจ้าหนี้
 ลูกหนี้ ระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศต่อไป